

Ukupni stvaralački dometi Predraga Miloševića (...) po prvi put su u nacionalnoj muzičkoj istoriografiji, na sistematičan i sintetičan način prezentovani u monografskoj studiji dr Jelene Mihajlović Marković. Autorka je ovim delom, s posvećenom istraživačom pažnjom i nadahutom muzikološkom interpretacijom, integralno osvetilila mnogostrukost stvaralačkog portreta Predraga Miloševića.

dr Ivana Medić

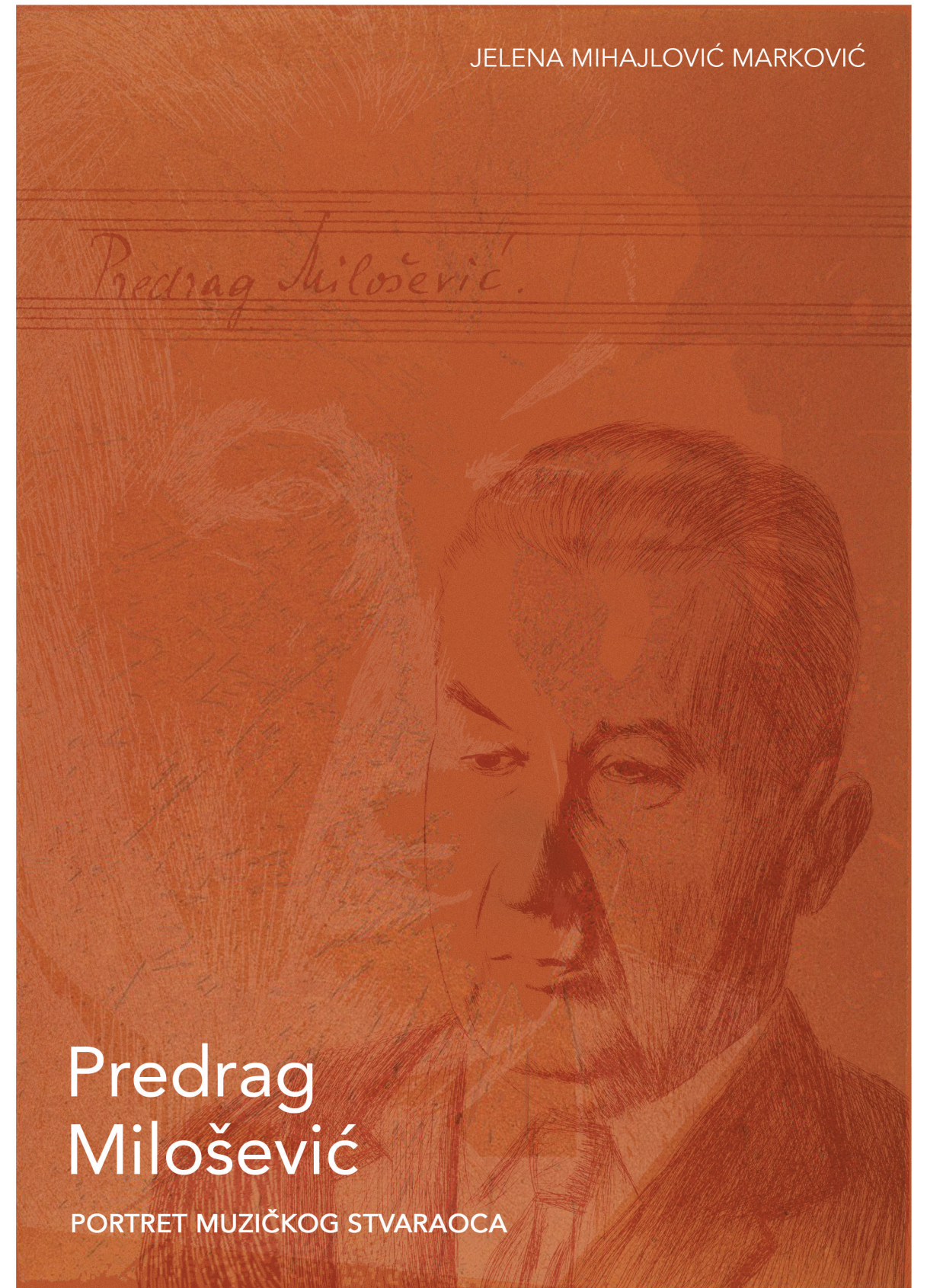
Koherentna i čvrsta u svojoj koncepciji, knjiga čitaocu nudi ono što je danas veoma retko – celovitost uvida u sva lica stvaralačkog života Predraga Miloševića i, posredno, složenu sliku jednog dugog perioda u srpskoj kulturi istoriji muzike 20. veka. Bogato opremljena brojnim priložima i vrednim bibliografskim dokumentima, knjiga svedoči o dubini autorkinog istraživačkog zahvata i validnosti iznesenih rezultata.

dr Marija Masnikosa

Dr Jelena Mihajlović Marković, muzikolog, docent na Katedri za muzičku teoriju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu. Doktorirala na Univerzitetu umetnosti u Beogradu sa radom "Vidovi organizacije tonalnog sistema Sergeja Prokofjeva" (mentor: dr Vesna Mikić). Na FMU radi od 1994. gde predaje Harmoniju sa harmonskom analizom i Metodiku nastave muzičko-teorijskih predmeta. Pod njenim mentorstvom više generacija studenata je odbranilo diplomske i master radove sa visokim ocenama. Učestvuje na nacionalnim i međunarodnim skupovima i autor je više tekstova objavljenih u stručnim časopisima i zbornicima.

PREDRAG MILOŠEVIĆ – PORTRET MUZIČKOG STVARAOCA

JELENA MIHAJLOVIĆ MARKOVIĆ



**PREDRAG MILOŠEVIĆ –
PORTRET MUZIČKOG STVARAOCA**

Izdavači

Muzikološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti
Muzikološko društvo Srbije

Urednik

dr Katarina Tomašević

Za izdavače

dr Katarina Tomašević
mr Ana Kotevska

Recenzenti

dr Marija Masnikosa
dr Dimitrije Stefanović
dr Ivana Medić

Lektura engleskog Rezimea

dr Ivana Medić

Dizajn korica

Ivan i Jovan Marković

ISBN -978-86-80639-51-2

Izdavanje monografije podržalo je Ministarstvo prosvete, nauke
i tehnološkog razvoja Republike Srbije

JELENA MIHAJLOVIĆ MARKOVIĆ

Predrag Milošević
– portret muzičkog stvaraoca



Музиколошки институт
Српске академије наука и уметности

Музиколошко
М Δ С
друштво Србије

Beograd
2019.

SADRŽAJ

Reč urednika

Katarina Tomašević: Polivalentan stvaralački portret 7

I. VREME SAZREVANJA 17

Mladost umetnika i slika muzičkog života u
Beogradu (1910–1922) 19

II. VREME STUDIJA – IMPRESIJE, OTKRIĆA I „ZRELI” PLODOVI ... 27

III. DOBA USPONA – RAZGRANATI DOPRINOSI MUZIČKOM ŽIVOTU BEOGRADA (1932–1941) 39

Pregled zbivanja u muzičkom životu Beograda 41

Dirigentska karijera u Beogradskoj operi (1932–1941) 44

Na stazama prethodnika – doprinos uspesima „Prvog beogradskog
pevačkog društva” 53

Pijanista 56

Prosvetitelj muzike. Predavanja na Kolarčevom narodnom
univerzitetu 58

Prva pedagoška iskustva 58

IV. INTER ARMA NON SILENT MUSAE. U ZAROBLJENIČKIM LOGORIMA 61

V. DOBA OBNOVE, UZLETA I ZRELIH DOSTIGNUĆA (1945–1988) ... 67

Za dirigentskim pultom Beogradske opere (1945–1955) 69

Dirigentski rad u Novosadskoj operi (1955–1960) 69

Na koncertnom podijumu 73

Profesor i pedagog 73

„Društveni radnik” i organizator muzičkog života 75

Publicista 75

Prevodilac 77

VI. KOMPOZITORSKI PORTRET. O TRI MLADALAČKA DELA KAO STILSKIM PREKRETNICAMA U ISTORIJI SRPSKE MUZIKE XX VEKA, I JOŠ PONEČEM	79
<i>Sonatina za klavir</i>	84
<i>Gudački kvartet</i>	110
<i>Simfonijeta</i>	130
Dela manjeg obima	187
VII. EPILOG. KLJUČNI DOPRINOSI PREDRAGA MILOŠEVIĆA KAO SVESTRANE MUZIČKE LIČNOSTI	197
Summary	204
VIII. PRILOZI	207
Spisak kompozicija Predraga Miloševića	209
Dr Jelena Mihajlović Marković i dr Aleksandar Vasić: Bibliografija Predraga Miloševića	211
I. Bibliografija napisa Predraga Miloševića	212
II. Bibliografija literature o Predragu Miloševiću	
Deo prvi: Napisi u periodici 1928–1973.	217
Deo drugi: Monografske publikacije, studije, članci, disertacije, enciklopedije, leksikoni, bibliografije, repertoari	224
Index inostranih imena	232

POLIVALENTAN STVARALAČKI PORTRET

Da se pojava monografske studije posvećene jednom muzičkom stvaraocu može smatrati značajnim datumom u nacionalnoj muzikologiji, naročito novijoj, nije potrebno posebno isticati. Pogotovo ne, ukoliko je reč o ličnosti čije je već zao-kruženo delo ugrađeno u minule tokove istorije. Mali je broj domaćih muzičkih stvaralaca, i umetnika, čiji je opus sveobuhvatno istražen i sintetički prikazan u formi monografije. Utoliko se pojava knjige koja je pred čitaocem – *Predrag Milošević – portret muzičkog stvaraoca*, iz pera dr Jelene Mihajlović Marković, dočekuje s radoznavnošću i entuzijazmom, kao svojevrsan individualni muzikološki poduhvat i pažnje vredno izdavačko ostvarenje Muzikološkog instituta SANU i Muzikološkog društva Srbije.

Autorkino interesovanje za ukupne stvaralačke domete Predraga Miloševića – darovitog kompozitora, posvećenog dirigenta i muzičkog pisca visoke erudicije, stvaraoca koji je svojim svestranim delovanjem obeležio ključne decenije razvoja srpske muzičke kulture u 20. veku, započelo je pre više decenija, pri kraju njenih studija na Odseku za muzikologiju beogradskog Fakulteta muzičke umetnosti. Neposredan rezultat tog interesovanja, ali i temeljnog istraživačkog napora, bio je uzoran diplomski rad, vođen sigurnom i sugestivnom rukom mentora – prof. Vlastimira Peričića. Pod nazivom *Predrag Milošević – svestranost jedne muzičke ličnosti*, rad je u istoj godini kada je odbranjen, 1986. godine, odlikovan prestižnom Oktobarskom nagradom – najvišim priznanjem grada Beograda za najuspešnija studentska ostvarenja. Od tog vremena, pa sve do danas, s obzirom na detaljne uvide fundamentalnog istraživanja autorke u biografske aspekte Miloševićevog delovanja, kao i na inovativnost njenog analitičko-interpretativnog pristupa, naročito kada je reč o stilskim dimenzijama autorovog opusa, rukopis je među muzikolozima, ali i teoretičarima muzike, stekao status jedinog i najmeritornijeg spisa u kome su na podroban i sistematičan način predstavljene sve dimenzije Miloševićevog doprinosa razvojnim putevima srpske muzičke kulture njegovog doba.

Rukopis je posebno postao aktuelan 2014. godine, kada je, na inicijativu Katedre za muzikologiju Fakulteta Muzičke umetnosti i Muzikološkog društva Srbije, a povodom obeležavanja 110 godina od rođenja stvaraoca, bio organizovan naučni skup pod nazivom *Mnogostruka umetnička delatnost kompozitora Predraga Miloševića (1904–1988)*. Zajedno sa dr Marijom Masnikosom, dr Jelena Mihajlović Marković bila je potom i urednik istoimenog zbornika radova, objavljenog naredne, 2015. godine. Bile su to sretne okolnosti koje su doprinele ne samo prepoznavanju značaja i visokog dometa fundamentalnog istoriograf-

skog i, posebno – analitičkog postupka autorke, već i njenom „povratku” samoj temi i spremnosti da preduzme nove korake u osvetljavanju Miloševićeve ukupne delatnosti.

Da su ti koraci doneli izvrsne plodove, rečito govore izvodi iz recenzija koje ovde navodimo.

„Knjiga Jelene Mihajlović Marković primer je uzornog monografskog izdanja koje obuhvata i povezuje biografske podatke sa minucioznom i kreativnom analizom stvaralaštva, lucidno osvetljavajući kompozitorova stvaralačka uporišta u osobenoj sintezi impresionističkog muzičkog jezika i neoklasičnih tendencija, te razmatrajući posebnosti svake od kompozicija, kao i značajne domete u Miloševićevoj izvođačkoj (pijanističkoj i dirigentskoj), pedagoškoj i publicističkoj delatnosti.

Koherentna i čvrsta u svojoj koncepciji, knjiga čitaocu nudi ono što je danas veoma retko – celovitost uvida u sva lica stvaralačkog života Predraga Miloševića i, posredno, složenu sliku jednog dugog perioda u srpskoj istoriji muzike 20. veka. Bogato opremljena brojnim prilozima i vrednim bibliografskim dokumentima, knjiga svedoči o dubini autorkinog istraživačkog zahvata i validnosti iznesenih rezultata.” (prof. dr Marija Masnikosa)

„Ukupni stvaralački dometi Predraga Miloševića (...) po prvi put su u nacionalnoj muzičkoj historiografiji na sistematičan i sintetičan način prezentovani u monografskoj studiji dr Jelene Mihajlović Marković pod naslovom *Predrag Milošević – portret muzičkog stvaraoca*. Autorka je ovim delom, s posvećenom istraživačkom pažnjom i nadahnutom muzikološkom interpretacijom, integralno osvetlila mnogostrukost stvaralačkog portreta Predraga Miloševića. (...) Dr Jelena Mihajlović Marković je u istraživanju kombinovala biografski i analitički pristup, ne prenebregavajući značaj šireg, istorijsko-kulturnog konteksta autorovog delovanja. U tom smislu, dragocena su autorkina visoko dokumentarna, potkrepljena kazivanja o meandriranom putu autora od vremena njegovih studija, preko njegovog pijanističkog, pedagoškog i dirigentskog delovanja u Narodnom pozorištu i pri Beogradskom pevačkom društvu u međuratnom periodu, kao i tokom ratnih godina – provedenih u nemačkom logoru, te o njegovom ukupnom doprinosu razvoju srpske/jugoslovenske muzičke kulture u periodu posle Drugog svetskog rata (dirigentski rad u Beogradskoj i Novosadskoj operi, koncertna, pedagoška, publicistička, prevodilačka i organizaciona delatnost). U odeljku monografije posvećenom malobrojnim, ali za istoriju srpske muzike izuzetno značajnim ostvarenjima Miloševića-kompozitora, dr Mihajlović Marković piše o *Sonatini*, *Gudačkom kvartetu* i *Simfonijeti* kao vidovima kompozitorovog kreativnog odgovora na ‘zov’ modernizma u pravcu dijaloga i sinteza impresionističkih i neoklasičnih elemenata. (...) Posebnu vrednost ove knjige donose Aneksi (...) Od izuzetne važnosti je i izbor relevantnih fotografija, dokumenata i faksimila, koji verno dokumentuje o zamašnosti i zahtevnosti ovog istraživačkog poduhvata.” (dr Ivana Medić)

*
* *

Osvrnimo se ukratko na koncepciju i sadržaj monografije. Knjiga je koncipirana u sedam poglavlja, od kojih prvih pet brižljivo rekonstruišu stranice umetničke biografije Predraga Miloševića, dok se u šestom – najobimnijem, minucioznim analitičkim postupkom predstavljaju autorove najuspelije kompozicije – *Sonatina*, *Gudački kvartet* i *Simfonijeta*.

„Priča” o prvim muzičkim koracima mladog Miloševića započinje sa prvim poglavljem (*Vreme sazrevanja*), gde se, pored živih, plastičnih sećanja samog kompozitora na najranije godine upoznavanja sa svetom muzike, postupno formira i sažeta slika o muzičkom životu Beograda u prvim decenijama 20. veka. Posebno su dragoceni pasaži koji govore o doprinosu jednog od prvih Miloševićevih profesora – Miloja Milojevića, koji je, po okončanju rata, nakon povratka iz Francuske, bio jedan od prvih kompozitora s ovog tla upoznat sa ostvarenjima i tekovinama impresionizma kao stila. Da je stilski pluralizam tog vremena bio istorijska neminovnost tadašnje srpske muzičke scene, uverava nas i činjenica da je mladi Predrag Milošević imao prilike da se susretne i s doajenom srpske muzike romantičarskog doba – Stevanom Stojanovićem Mokranjcem.

Tokom narednog poglavlja – *Vreme studija – impresije, otkrića i „zreli” plodovi*, autorka prati mladog Miloševića u Minhenu i Pragu, tim značajnim i uzbuđljivim muzičkim centrima, gde je imao privilegiju da se školuje punih devet godina i odakle se, kao malobrojni pre njega, vratio sa čak tri stečene diplome: iz klavira, dirigovanja i kompozicije. Metodološki čvrsto utemeljeno u polju pedantnog istoriografskog postupka, i ovo poglavljje precizno situira Miloševića u koordinate aktuelnog muzičkog života evropskih prestonica u kojima boravi. Ulazeći u trag kompozitorovim prvim fascinacijama, autorka ovde na scenu dovodi kako velikane nemačke i češke muzičke prošlosti (Mocart, Veber, Wagner, Dvoržak), tako i ondašnje vodeće savremenike – Riharda Štrausa, Paula Hindemita, Igora Stravinskog, Sergeja Prokofjeva, Belu Bartoka – kompozitore čija najnovija ostvarenja Milošević ima čast da upozna u interpretacijama samih autora. Dinamična slika muzičkog života češke prestonice ovih godina upotpunjena je ovde i podacima o atmosferi kompozitorskih klasa u kojima je stasavala mlada generacija srpskih kompozitora, kasnije poznata pod nazivom „Praška grupa”. Budući da je u Pragu Milošević započeo i svoj aktivan dirigentski angažman, kao dirigent horova „Union” i uglednog „Hlahola”, te da su i njegovi studentski radovi – *Gudački kvartet* i *Simfonijeta* – u tom gradu doživeli premijeru, posebno je značajno što su ostala sačuvana, a ovde i navedena, prva kritička vrednovanja i ocene, objavljene inače u češkoj dnevnoj štampi.

U kojoj meri je autorkin istraživački rad u rekonstrukciji biografije umetnika bio izazovan, temeljan i precizan, čitalac će se uveriti i u narednim poglavljima,

posvećenim Miloševićevoj ukupnoj delatnosti pokrenutoj i razvijanoj po povratku sa studija. Treće poglavlje – *Doba uspona – razgranati doprinosi muzičkom životu Beograda (1932–1941)*, vodi nas u istorijat Beogradske opere, gde je Milošević sa Verdijevom operom *Trubadur* ostvario svoj beogradski dirigentski debi, i gde je za manje od decenije uspešno realizovao čak petnaest operских i baletskih premijera. Ukazujući na značajno obogaćenje repertoara koje je nastupilo upravo u ovom uspešnom periodu operске kuće „Kod spomenika”, autorka pedantno prati i recepciju dirigentskog Miloševićevog rada, pružajući istovremeno i detaljan uvid u napise vodećih muzičkih kritičara epohe – Miloja Milojevića, Branka Dragutinovića, Milenka Živkovića, Svetomira Nastasijevića. Time je u ovoj monografiji doseguta još jedna suštinska dimenzija u sagledavanju razvojnih procesa srpske muzičke kulture u prestonici međuratne jugoslovenske Kraljevine. Poseban pogled upućen je i ka uspesima „Prvog beogradskog pevačkog društva” pod Miloševićevim rukovodstvom (*Na stazama prethodnika...*); među njima, s pravom je ovde pažnja posvećena nacionalnim premijerama krupnih i interpretativno vrlo zahtevnih vokalnosingonijskih ostvarenja Đuzepe Verdija (*Rekvijem*), Antonjina Dvoržaka (kantata *Svadbeni darovi*), Georga Fridriha Hendla (oratorijum *Mesija*), kao i zasluženom priznanju – prvog nagradi na međunarodnom takmičenju u Budimpešti 1937. godine.

Portret umetnika iz predratne decenije potom se postupno upotpunjava uviđom u pijanističke koncertne nastupe (*Pijanista*), gde je Milošević pretežno bio u ulozi klavirskog pratioca, ali je, zahvaljujući svom afinitetu prema savremenom zvuku, doprineo afirmaciji klavirskih opusa Arnolda Šenberga, Darijusa Mijoa i Paula Hindemita, na primer. Bio je to, kako doznajemo sa narednih stranica, samo jedan od aspekata angažovane prosvetiteljske i pedagoške misije koju je Milošević u toj deceniji uspešno bio započeo, a potom, po okončanju Drugog svetskog rata i povratka iz logora, nastavio uspešno da sprovodi sve do svojih inače aktivnih, poznih godina (*Prosvetitelj muzike. Predavanja na Kolarčevom narodnom univerzitetu; Prva pedagoška iskustva*).

Moguće je da su upravo ratne godine, provedene u zarobljeništvu, u nemačkim logorima u Varburgu, Nirnbergu i Hamelburgu, neposredno i podstakle u Miloševiću patriotsku želju i ambiciju da se predano posveti edukativnim i organizacionim zadacima, koji su, napokon, u potonjim decenijama i doveli do „gašenja” kompozitorskog impulsa. Uverljiva su, naime, svedočanstva o neobično aktivnom Miloševićevom radu u „Muzičkoj sekciji” spomenutih logora (poglavljje *Inter armae non silent musae...*); pored organizovanja hora i orkestra, rad u „Sekciji” je podrazumevao i ozbiljno pedagoško preguće. Prema sprovedenom istraživanju autorke, Miloševićev opšti kurs muzike završilo je čak šezdeset logoraša, od kojih su mnogi kasnije, po završetku rata i povratku u zemlju, radili u muzičkim školama, pozorištima, kulturno-umetničkim društvima... Značajno je i na ovom mestu napomenuti da je pri izradi monografije, osim toga što je imala prilike da se lično upozna i razgovara sa umetnikom, autorka prikupila, detaljno

proučila i sistematično prikazala vrlo iscrpnu i obimnu literaturu i građu – kako, dakle, kritičke napise o Miloševiću, tako i njegove autorske tekstove, ali i memoarske spise, poput, npr. danas izgubljenog rukopisa „O drugima – o sebi”, ili teksta „Rad na muzici u zarobljeničkom logoru”, na osnovu kojeg je uspešno i rekonstruisana slika o teškim i mučnim, ali istovremeno i aktivnim i plodonosnim ratnim godinama.

Svi već spomenuti kvaliteti autorkinog istraživačkog postupka, kao i odlike samog narativa – jasan i precizan stil, sugestivnost kazivanja i smisao za koherentnu formu, odlikuju i poslednje poglavlje posvećeno rekonstrukciji biografije i sagledavanju delatnosti Predraga Miloševića u posleratnim decenijama (*Doba obnove, uzleta i zrelih dostignuća. 1945–1988*). Dinamična slika o Miloševićevim dirigentskim aktivnostima i uspesima za pultom Beogradske i Opere u Novom Sadu, segmenti posvećeni njegovim koncertnim nastupima sa simfonijskim ansamblima, pedagoškom radu i obavljanju najistaknutije funkcije dekana beogradske Muzičke akademije, te organizacionim poslovima, angažmanu u vodećem esnafskom Udruženju kompozitora Srbije, kao i publicističkim i prevodilačkim ostvarenjima, samo su deo šire postavljenog plana u kome se uverljivo naziru krupniji obrisi istorije muzičkog života posmatranog perioda. Čitalac će na stranicama ovog poglavlja nesumnjivo biti privučen podatkom da su za vreme Miloševićevog „dirigentskog mandata” u Beogradskoj operi održane premijere čak deset opera i tri baleta, među kojima i premijere opere *Seljaci* Petra Konjovića, i antologijske jugoslovenske opere Pere Gotovca – *Ero s onog svijeta* (*Za dirigentskim pultom Beogradske opere. 1945–1955*). Novi Sad je, s druge strane, zahvaljujući Miloševićevom poštovanju nacionalne muzičke prošlosti, bio mesto premijere *Kneza Ive od Semberije* Isidora Bajića, dok je njegovo zalaganje za savremeni nacionalni repertoar rezultiralo još jednim izvođenjem Gotovčevog *Ere s onog svijeta*, ali i premijerama opere *Dorica pleše* Krste Odaka i, što je još značajnije – postavkama baleta *Licitarsko srce* s muzikom Krešimira Baranovića i najznačajnijeg nacionalnog ostvarenja tog žanra – *Ohridske legende*, s muzikom Stevana Hristića. Kao značajno repertoarsko osveženje, ali i interpretativni izazov, izdvaja se, nesumnjivo, i postavka opere *Zaljubljen u tri narandže* Sergeja Prokofjeva (*Dirigentski rad u Novosadskoj operi. 1955–1960*). O Miloševićevom istančanom ukusu i estetskim afinitetima svedoče, potom, i podaci o zaslugama za prva izvođenja svetski znamenitih ostvarenja neoklasicističkog prosede, iz pera Bendžamina Britna (*Sinfonia da Requiem*) i Igora Stravinskog (*Persefona*). Sažetim ukazivanjem na Miloševićeve pedagoške, organizacione, publicističke i prevodilačke doprinose, autorka zaokružuje svoj pedantno iscrtan biografski portret ovog nesvakidašnje plodnog i angažovanog umetnika.

Nevelik po obimu, ali izuzetno značajan po svojoj jedinstvenoj poziciji u stilskom koordinatnom sistemu srpske i jugoslovenske muzike međuratnog doba, kompozitorski opus Predraga Miloševića pružio je pun elan i zamah superiornom analitičkom prosedeu autorke, demonstriranom u narednom, kako

je već istaknuto – najobimnijem, šestom poglavlju monografije. Pod znalački osmišljenim naslovom: *Kompozitorski portret. O tri mladalačka dela kao stilskim prekretnicama u istoriji srpske muzike XX veka, i još ponečem*, razvija se kompleksan i minuciozan analitički diskurs o Miloševićevim (što je simptomatično i tim značajnije!) studentskim kompozicijama nastalim tokom Praških godina: o klavirskoj *Sonatini*, *Gudačkom kvartetu* i *Simfonijeti*. Pronikavši do najsitnijih detalja u formalne odlike i karakteristike svakog pojedinačnog parametra muzičkog jezika ovih dela, Jelena Mihajlović Marković u ovom odeljku monografije dolazi do zaključaka koji se mogu smatrati ključnim za (re)definisanje pozicije statusa muzičkog modernizma u stilskim tokovima nacionalne muzike: „Ono što suštinu [Miloševićevog] opusa čini zanimljivom, jeste stilska linija koja ide od impresionizma u *Sonatini*, preko neobaroka u *Gudačkom kvartetu*, do neoklasicizma u *Simfonijeti*.” Ako su prethodni autorkini pogledi na Miloševićevu umetničku biografiju svedočili o njenom vrsnom uvidu u širi istorijsko-kulturni i muzički kontekst epohe, ovde do punog izražaja dolazi njena upućenost u stilske attribute muzičkog doba evropske moderne i njenih centralnih protagonista. Uzorno opremljeno mnoštvom funkcionalno pozicioniranih notnih primera, koji se, zahvaljujući u njima sprovedenoj analizi harmonskog jezika mogu smatrati „tekstom po sebi”, ovo poglavlje donosi istovremeno i izvanredan teorijski doprinos, svedočeci u metodološkom pogledu o dometima strukturalistički orijentisane nauke o muzici. Precizno utvrđujući stilske attribute Miloševićevih najznačajnijih kompozitorskih ostvarenja, autorka se, potom, s pažnjom osvrnula i na dela manjeg obima, čijom analizom je upotpunjen i stvaralački portret kompozitora.

Završnica monografije – *Epilog*, ne predstavlja tek puko podsećanje na sadržaj prethodnih razmatranja, već po sebi čini kompaktnu i zaključcima impregniranu studiju. O realnom opsegu fundamentalnog istraživačkog poduhvata Jelene Mihajlović Marković uverljivo svedoče i potpun popis Miloševićevih kompozicija, kao i dokumentarni prilozi, dok su – u muzikološkoj literaturi do sada najpotpunija bibliografija Miloševićevih napisa o muzici, takođe i o samom autoru, plod zajedničkog pregnuća autorke i posvećenog, ekspertskog doprinosa kolege dr Aleksandra Vasića, naučnog saradnika Muzikološkog instituta SANU, kome i ovom prilikom iskazujemo srdačnu zahvalnost.

*

* * *

U celini gledano, iz izdavačke i uredničke perspektive, rad na pripremi ove kompleksno koncipirane, u tematskom smislu potpuno zaokružene, a u bibliografskom pogledu uzorne monografije, ispunjava optimizmom da su muzikološke publikacije posvećene pojedinim, zaslužnim stvaraocima i umetnicima prošlosti i dalje jedan od najvitalnijih i optimalnih žanrova za afirmaciju dometa i dosti-

gnuća ne samo nacionalne istorije muzike, već i domaće nauke o muzici u njenom širem, prirodnom – evropskom i svetskom kontekstu.

Kao urednik ovog izdanja, želim na kraju da ukažem na nekoliko bitnih okolnosti koje su odredile sâmo pismo i izgled same knjige. Osnovni razlog da monografija bude priređena u latiničnom pismu leži u prirodi sadržaja analitičkog poglavlja, čije bi vizuelno praćenje bilo veoma nezgrapno ukoliko bi glavni tekst bio ćirilični, a mnogobrojne, internacionalne oznake, pogotovo harmonijske šifre, ostale u latiničnom pismu. Usled opredeljenja za jednoobrazni vizuelni identitet pisma, opredelili smo se i da izvori i literatura u napomenama takođe budu dosledno navođeni latinicom. Sve u napomenama navedene odrednice zastupljene su u izvornom pismu u bibliografskim priložima, za šta je, kao i za značajne dopune bibliografskih priloga i dodatno preciziranje bibliografskih podataka, neposredno zaslužan dr Aleksandar Vasić, koji je s pasioniranom pažnjom pomogao i razrešenju pojedinih nedoumica. Kada je reč o redosledu navođenja bibliografskih jedinica u Priložima, opredelili smo se za dosledno hronološki princip (a ne za azbučni ili abecedni, što je češće!), s obzirom na to da on čitaocu i budućem istraživaču omogućava neposredan uvid u „gustinu” i dinamiku pojave napisa.

Drugo odstupanje od inače pretežno važećih normi naučnog izdavaštva, odnosi se na navođenje inostranih imena u glavnom tekstu i u napomenama. S obzirom na to da je broj spomenutih inostranih kompozitora, izvođača, pisaca i drugih ličnosti izuzetno veliki, u glavnom tekstu su date samo fonetske verzije imena, dok su izvorne forme popisane u zasebnom Indeksu inostranih imena, i to prema redosledu pojavljivanja u studiji. Zahvaljujemo se kolegici Moniki Novaković, istraživaču saradniku u Muzikološkom institutu SANU, na pomoći u izradi Indeksa inostranih imena.

Veliku i značajnu podršku u tehničkoj pripremi knjige imali smo od tehničkog urednika, Dušana Časića, dok je za besprekornu notografiju zaslužan Ilija Rajković. Nadahnuto likovno rešenje korica proisteklo je kao plod prisne saradnje između Jovana i Ivana Markovića, zahvaljujući kojima je ova knjiga donela sobom i poseban umetnički pečat, na čemu smo, takođe, toplo zahvalni.

Za to, što je knjiga jednim delom ostvarena i kao rezultat projekta Muzikološkog instituta SANU (*Identiteti srpske muzike – od lokalnih do globalnih okvira*, OI 17704), zasluge pripadaju kolegici dr Ivani Medić, koja je pružila pomoć i u lekturi Rezimea na engleskom jeziku. Najzad, veoma srdačni i podsticajni bili su podrška i pažnja s kojom je kolegica, mr Ana Kotevska – predsednica Muzikološkog društva Srbije kao suizdavača ove značajne monografije, pratila i ohrabivala svaki korak u njenoj realizaciji.

dr Katarina Tomašević



Predrag Milošević

Kompozitor, dirigent, pijanista, muzički pisac, pedagog, redovni profesor i dekan Fakulteta muzičke umetnosti, prevodilac, organizator muzičkog života, društveno angažovan poslenik, sve su to bila profesionalne okupacije vezane za ime samo jedne ličnosti – Predraga Miloševića, čije je sveukupno stvaralačko zračenje ostavilo dubokog traga u izgrađivanju srpske muzičke kulture i umnogome ga na osoben način obogatilo. Predrag Milošević rođen je 11. februara 1904. godine u Knjaževcu, malom mestu istočne Srbije; preminuo je januara 1988. godine u Beogradu.

Autorka ove monografije imala je čast i zadovoljstvo da lično upozna Predraga Miloševića 1986. godine. Susreti sa njim su se odvijali u prijatnoj poslovnoj atmosferi u njegovom domu u Gogoljevoj ulici na Banovom Brdu. Pričao je o svojoj mladosti i dolasku u Beograd, evocirao sećanja sa školovanja, studija, putovanja, o vremenu provedenom u logoru za vreme Drugog svetskog rata. Govorio je o dirigentskoj i pedagoškoj karijeri. Iako sa izuzetno raznolikim i bogatim životnim i profesionalnim iskustvom, pripovedao je skromno ali sa žarom, zanimljivo i živo, sa puno duhovitih dosetki. U to vreme, iako u poodmaklim godinama, Milošević je radio na svojoj knjizi „O drugima – o sebi”. Nažalost, u delu zaostavštine Predraga Miloševića, poklonjenom Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, nije nađen trag o ovom rukopisu i nije poznato da li ga je završio. U to vreme je i dalje aktivno pisao i prevodio, i sa budnom pažnjom pratio sva značajnija događanja u svim oblastima kulturnog života, često uzimajući i sam učešća u njima.

Iako tako mnogostranog umetničkog profila, celokupna delatnost Predraga Miloševića nije do sada bila predmet šireg, sveobuhvatnog sagledavanja, koji po značaju svakako zaslužuje, te ova monografija ima za cilj da osvetli stvaralački doprinos i ostvareni kvalitet u svim domenima njegovog delovanja.

JELENA MIHAJLOVIĆ MARKOVIĆ
PREDRAG MILOŠEVIĆ – PORTRET MUZIČKOG STVARAOCA

Izdavači

Muzikološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti
Muzikološko društvo Srbije

Urednik

dr Katarina Tomašević

Priprema za štampu

Dušan Ćasić

Notograf

Ilija Rajković

Štampa

Skripta, Beograd

Tiraž: 200

2019.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78.071: 929 Милошевић П.

МИХАЈЛОВИЋ Марковић, Јелена, 1959–

Predrag Milošević – portret muzičkog stvaraoca / Jelena Mihajlović Marković ;
[fotograf Ilija Rajković]. – Beograd : Музиколошки институт САНУ : Музиколошко
друштво Србије, 2019 (Beograd : Skripta). – 234 str. : note ; 24 cm

Slika P. Miloševića. – Tiraž 200. – Стр. 7–13: Polivalentan stvaralački portret / Katarina
Tomašević. – Spisak dela Predraga Miloševića: str. 209. – Bibliografija Predraga
Miloševića: str. 211–231. – Napomene i bibliografske reference uz tekst. – Summary. –
Registar.

ISBN 978-86-80639-51-2

а) Милошевић, Предраг (1904–1988)

COBISS.SR-ID 281445900